

MISTROVSTVÍ SVĚTA ŽEN 1927-1939

První mistrovství světa žen se uskutečnilo před 28 lety. V roce 1927 v Londýně probíhal pravidelný kongres Mezinárodní šachové federace. Jako obvykle byla tato událost doprovázena řadou mezinárodních turnajů. Mezi nimi byl tentokrát také mezinárodní ženský turnaj. Poprvé šachistky z různých zemí bojovaly o čestný titul mistryně světa.

V turnaji hrálo celkem dvanáct účastnic. První místo vybojovala Věra Menčíková (Československo), která prokázala svou nespornou převahu nad ostatními účastnicemi: vyhrála deset partií a pouze jednu remizovala. Její nejbližší soupeřka, zástupkyně Švédska Beskowová, zaostala o dva body. Wolf-Kalmarová (Rakousko) obsadila 3. místo, když získala 7 bodů, 4.-5. místo si rozdělily Angličanky Michellová a Hollowayová (po 6 bodech). Zbylá místa byla rozdělena takto: 6.-7. Priceová (Anglie) a Harumová (Rakousko), 8. Synnevaagová (Norsko), 9.-10. Stevensonová (Anglie) a Frigardová (Francie), 11. Hutchinson-Sterlingová (Anglie), 12. Daunkeová (Německo).

Jak poznamenal tehdejší šachový tisk, vítězka turnaje výrazně převyšovala ostatní účastnice a hrála nejsilněji ze všech šachistek, které se kdy do té doby účastnily turnajů.

Mezinárodní šachová federace, poprvé v historii šachu, udělila Věře Menčíkové titul mistryně světa.

V budoucnu, současně s kongresem FIDE a mezinárodní šachovou olympiádou, se začala hrávat mistrovství světa šachu žen. Tyto turnaje, koneckonců, nebyla tak masové, jako nyní – počet účastnic v nich byl někdy celkem zanedbatelný.

Velmistr S. Flohr takto vypráví o jednom tehdy probíhajícím mistrovství světa žen:

„Kdesi v maličké místnosti, jindy také jakémsi foyeru, několik šachistek rozehrálo tak zvané mistrovství světa. Obrázek byl velmi smutný. Diváci na turnaji nebyli, partie se nepředváděly, tisk o tomto turnaji mlčel...“

Druhé mistrovství světa probíhalo v roce 1930 v Hamburku. Pět šachistek sehrálo každá s každou dvě partie. První místo opět obsadila Věra Menčíková, která získala 6,5 bodu z 8. Za ní zůstaly Wolf-Kalmarová (Rakousko) – 5,5, Henschelová (Německo) – 4,5, Beskowová (Švédsko) – 2 a Stevensonová (Anglie) – 1,5 bodu.

Tentokrát dosáhla Věra Menčíková vítězství mnohem obtížněji, než v prvním mistrovství. Prohrála jednu partii s Henschelovou a remizovala první partii s Wolf-Kalmarovou. Před posledním kolem měly Menčíková a Wolf-Kalmarová stejný počet bodů – po 5,5. V posledním kole hrály mezi sebou. Rozhodující partii vyhrála Věra Menčíková.

Třetí mistrovství světa žen se uskutečnil v roce 1931 v Praze a opět se hrál dvoukolově. Sestava účastnic byla stejná, jako v roce 1930. Po výhře všech osmi partií udržela Věra Menčíková titul mistryně. O čtyři body zaostala její loňská soupeřka Wolf-Kalmarová. Další místa obsadily Stevensonová – 3,5, Beskowová – 2,5, Henschelová – 2 body.

Čtvrté mistrovství, hrané v roce 1933 ve Folkestone dvoukolově se sedmi účastnicemi, skončilo taktéž skvělým vítězstvím Věry Menčíkové. Vyhrála všech 12 partií. Priceová (Anglie) získala – 7 bodů, Gilchristová (Skotsko) – 6,5, Michellová (Anglie) – 6, Toniniová (Itálie) – 4, Schwartzmannová (Francie) – 3,5, d'Autrementová (Francie) – 3 body.

Následující mistrovství světa se již hrála jednokolově. Přitahovala stále větší a větší počet účastnic z různých zemí.

Na pátém mistrovství světa (Varšava, 1935) soupeřilo deset šachistek, reprezentujících sedm zemí. S výjimkou Menčíkové, Hollowayové a Harumové se zbylých sedm šachistek zúčastnilo mistrovství světa poprvé.

Věra Menčíková ještě jednou zakončila turnaj s „čistým kontem“, když vyhrála všech devět partií. Další místa si rozdělily: Garlecká (Polsko) – 6,5, Harumová (Rakousko) – 6, Olga Menčíková (sestra Věry, Československo) – 5,5, Thierryová (Dánsko) – 5, Hermanová (Polsko) a Hollowayová (Anglie) – po 3,5, Skjonsbergová (Norsko) – 3, Kowalská (Polsko) a O'Shannonová (Irsko) – po 1,5 bodu.

Největším předválečným mezinárodním turnajem bylo šesté mistrovství světa, hrané v roce 1937 ve Stockholmu. Zúčastnilo se jej 26 šachistek ze 16 zemí. Poprvé vyslaly své zástupkyně šachové

federace USA, Maďarska, Holandska a některých dalších zemí. Tento turnaj probíhal tzv. „švýcarským systémem“, kdy účastnice sehrála 14 partií. Trval dva týdny – od 31. července do 15. srpna. Výsledky byly následující: V. Menčíková (Československo) – 14 bodů ze 14, Beniniová (Itálie) 10, Laubertová (Lotyšsko) 9, Grafová (Německo) 9, Bainová (USA) 8,5, Karffová (Palestina) 8, Fišerová (Československo) 8, I. Anderssonová (Švédsko) 7,5, Gilchristová (Skotsko) 7,5, Hermanová (Polsko) 7, Roodzantová (Holandsko) 7, Johnová (Anglie) 7, A. Anderssonová (Švédsko) 7, Gerlecká (Polsko) 7, Faragóová (Maďarsko) 7, Hollowayová (Anglie) 7, Flerow-Bulhaková (Polsko) 6,5, Harumová (Rakousko) 6,5, Reischerová (Rakousko) 6,5, Olga Menčíková (Československo) 6,5, Thomsonová (Skotsko) 6, Larsenová (Dánsko) 6, Beskowová (Švédsko) 5,5, O'Shannonová (Irsko) 5, Bloch Nakkerudová (Norsko) 2, Mellbyeová (Norsko) 1.

Šedmé mistrovství světa bylo posledním před světovou válkou. Hrál se v Buenos Aires od 24. srpna do 18. září 1939. Účastnilo se jej 20 šachistek z 18 zemí. Hrál se systémem každý s každým. Sestavou a počtem reprezentujících států to byl zřejmě nejzajímavější turnaj ve srovnání se všemi předchozími.

V. Menčíková v prvních deseti kolech vyhrála všechny partie. Nicméně v jedenáctém kole jí kladla houževnatý odpor reprezentantka Lotyšska M. Laubertová – nyní dlouholetá mistryně Lotyšské SSR. Partie probíhala za poziční převahy Laubertové. Ale po četných výměnách se pozice zjednodušila a partie skončila remízou ve 33. tahu na návrh Menčíkové. Věra Menčíková získala 18 bodů z 19 a stala se posedmou mistryní světa.

Boj o druhé místo v průběhu celého turnaje spolu vedly S. Grafová a představitelka Chile B. Carrascová. S. Grafová se považovala v té době po Menčíkové za nejsilnější šachistku. Mistrovství světa hrála podruhé, Carrascová – poprvé.

V předposledním kole, ve kterém se utkaly spolu, měla Grafová 154 bodů, Carrascová – o půl bodu méně. Vítězství v této důležité partii obdržela Carrascová. Ale o osudu druhého místa se rozhodlo až v posledním kole, v němž Carrascová utrpěla porážku od F. Rinderové (Německo) a S. Grafová porazila M. Vigiliovou (Uruguay).

S. Grafová, která získala 16 bodů, byla na druhém místě a Carrascová zůstala na třetím (15,5 bodů).

Další pořadí bylo: Rinderová (Německo) 15, Karffová (USA) 14, Laubertová (Lotyšsko) 12, Moraová (Kuba) 11, Roodzantová (Holandsko) 11, Schwartmannová (Francie) 9, Janečková (protektorát B. u M.) 9, Larsenová (Dánsko) 8,5, Trepátová de Navarro (Argentina) 8,

I. Anderssonová (Švédsko) 7,5, Bereová de Montero (Argentina) 7, Reischerová (Palestina) 7, Stoffelsová (Belgie) 7, de Vigilová (Uruguay) 6, Raclauskienová (Litva) 3,5, Bloch Nakkerudová (Norsko) 3 a Logheedová (Kanada) 2 body.

Svémi vynikajícími výsledky v ženských mistrovstvích světa Věra Menčíková ukázala, že mezi ženami nemá vážné soupeřky.

Když hovoříme o předválečných mistrovstvích světa žen, je třeba připomenout, že se jich neúčastnily sovětské šachistky, neboť šachová organizace SSSR tehdy nevstoupila do Mezinárodní šachové federace.

Po turnaji v roce 1939 v souvislosti s druhou světovou válkou nastává dlouhá prodleva v pořádání ženského mistrovství světa v šachu.

PRVNÍ MISTRYNĚ SVĚTA VĚRA MENČÍKOVÁ

Na zlatém poháru – putovní ceně FIDE, předávaném šachistce, která získala titul mistryně světa – je 7x vyryto jméno Věry Menčíkové.

Tato talentovaná šachistka v průběhu mnoha let nikomu nepostoupila svůj čestný titul. Širokou popularitu získala také, když vystupovala v mužských mezinárodních turnajích.

Věra Menčíková se narodila v Moskvě 16. února 1906, národností byla Češka. Vzdělání získala v Moskvě, nejprve na dívčím gymnaziu, a poté – v sovětské škole.

Šachy naučil Věru Menčíkovou hrát její otec, když jí bylo devět let. Ihned byla touto hrou zaujata a později ji věnovala stále více a více času. V Rusku hrála Věra Menčíková turnaje studentů a učitelů.

Na podzim roku 1921 se Menčíkova rodina přestěhovala do Anglie a během půl roku Věra Menčíková vstoupila do Hastingského šachového klubu, který navštěvovala 4-5x týdně a účastnila se téměř všech více, či méně velkých klubových turnajů. Brzy se V. Menčíková stala šachistkou druhé kategorie. V té době přijel do Anglie známý maďarský velmistr Géza Maróczy. V šachovém klubu přednášel řadu lekcí. Věra Menčíková byla jeho stálou posluchačkou. Maróczy obrátil pozornost na nadanou šachistku a stal se jejím učitelem.

V letech 1923/24 se Věra Menčíková rozhodla zúčastnit každoročně konaného Hastingského „výročního“ turnaje ve skupině „A“, kde hráli šachisté první kategorie. Turnaje se účastnila také mistryně Anglie Priceová. Věra Menčíková získala z devíti partií 3,5 bodu. Její partie s Priceovou skončila remízou.

V následujícím „výročním“ turnaji dosáhla Menčíková nejlepšího výsledku, když v „A“ skupině obsadila druhé místo a získala 5 bodů ze 7.

Jako cizinka se nemohla Věra Menčíková účastnit v každoročních turnajích Britské šachové federace. Ale v roce 1925 sehrála dva zápasy (každý na pět partií) s Priceovou. V obou zvítězila: první zápas skončil výsledkem +2 -1 =2, druhý +3 -2.

Jak již bylo uvedeno, první ženské mistrovství světa v roce 1927 a všechna následující, jichž se zúčastnila, skončily neměnnými skvělými výhrami Věry Menčíkové.

Současně s hrou v ženských turnajích, nyní již známá šachistka, se Menčíková regulérně účastní mužských turnajů. V jednom takovém turnaji v roce 1928 byla první se ziskem 6,5 bodů ze 7. Od roku 1928 se Věra Menčíková začíná zúčastňovat turnajů mistrů. V prvním z nich ve Scarborough (Anglie) získala 4,5 bodu z 9 a obsadila 7.-8. místo.

Dále Menčíková systematicky vystupuje v mužských mezinárodních turnajích. Zvláště přesvědčivým byl její úspěch, jehož dosáhla v roce 1929 v turnaji družstev, který se hrál v Ramsgate (Anglie), kdy hráli Angličané proti cizincům. Menčíková neutrpěla ani jednu porážku, získala 5 bodů ze 7 a rozdělila se s Rubinsteinem o 2.-3. místo. Ve výsledkové tabulce byla před svým učitelem velmistrem Maróczyem. Jenom půl bodu ji dělilo od vítěze – J. R. Capablancy.

V roce 1930 v mezinárodním turnaji ve Scarborough Menčíková taktéž bojovala za šachovnici se svým učitelem Maróczyem. Partie skončila remízou, a Maróczy byl v důsledku toho pouze na druhém místě. Menčíková, která získala 4 body z 11, obsadila desáté místo.

Na mezinárodním turnaji v Karlových Varech (1929), jehož se zúčastnilo 22 mistrů, vyhrála Menčíková dvě partie a dvě remizovala. V partiích proti Euwemu, Treybalovi, Vidmarovi a Spielmannovi předvedla výborné chápání strategie a taktiky.

V následujícím období se její výsledky v mužských turnajích rok od roku zlepšovaly. Na malém turnaji v Mariboru (Jugoslávie) v roce 1934 obsadila Věra Menčíková třetí místo (1.-2. místo si rozdělili Pirc a L. Steiner). Prohrála pouze jednu partii – se Steinerem, získala 5 bodů z 8, předstihla velmistra Spielmanna, a také Asztalose, Vidmara ml. a další známé šachisty.

Na mezinárodním turnaji v roce 1935 v Yarmouth (Anglie) se 12 účastníky Věra Menčíková taktéž obsadila třetí místo (7 bodů)*. Před ní byl pouze Reshewsky a Seitz (8,5 bodů), přičemž Reshewsky se v partii s Menčíkovou dostal do časové tísně a prohrál na čas. Vítězstvím Menčíkové skončila její střetnutí s ex-mistrem světa Euwe. Tři turnajové partie s velmistrem Flohrem dovedla k remíze.

---

* Je zajímavé, že tento turnaj není ve Wikipedii pod heslem Věra Menčíková vůbec uveden... Proto dále v textu uvádím turnajovou tabulku.

Věra Menčíková dvakrát (1934 a 1937) hrála zápas se S. Grafovou (Německo), která se v té době dostala do popředí. V roce 1934 skončil zápas, který se hrál v Amsterdamu, ve prospěch Menčíkové s výsledkem +3 -1. Druhý zápas se uskutečnil v létě 1937 v Semmeringu (Rakousko) a skončil vítězstvím Menčíkové +9 -2 =3.

Během války se v Londýně uskutečnil zápas mezi velmistrem J. Miesesem a V. Menčíkovou. Stárnoucí velmistr Mieses prohrál s V. Menčíkovou čtyři partie, pouze jednu vyhrála, pět skončilo remízou.

Sovětská příznivci šachu znají Věru Menčíkovou z moskevského mezinárodního turnaje 1935, jehož se zúčastnila vedle takových šachistů, jako Botvinnik, Lasker, Capablanca, Flohr, Lilienthal a další.

Bohužel, Věře Menčíkové nebylo souzeno dožít se dneška, kdy ženské šachové hnutí výrazně vyrostlo a zesílilo. V roce 1944 Věra Menčíková zemřela během leteckého bombardování Londýna.

MAJOR OPEN.

	1	2	3	4a	4b	6	7a	7b	9a	9b	11	12	T'l.
1 S. Reshevsky (U.S.A.)	—	I	0	I	I	I	I	I	I	I	I	I	10
2 Dr. A. Seitz (Germany)	0	—	I	$\frac{1}{2}$	I	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	I	I	I	I	I	8 $\frac{1}{2}$
3 Miss V. Menchik (London) ..	I	0	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	I	I	I	I	0	I	0	7
4a A. G. Conde (London)	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	0	0	I	I	$\frac{1}{2}$	I	I	I	6 $\frac{1}{2}$
4b S. Fajarowitz (Germany) ..	0	0	$\frac{1}{2}$	I	—	I	$\frac{1}{2}$	I	0	$\frac{1}{2}$	I	I	6 $\frac{1}{2}$
6 E. Klein (Vienna)	0	$\frac{1}{2}$	0	I	0	—	0	0	I	I	I	I	5 $\frac{1}{2}$
7a Miss S. Graf (Germany)	0	$\frac{1}{2}$	0	0	$\frac{1}{2}$	I	—	0	I	I	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	5
7b B. H. Wood (Birmingham) ..	0	0	0	0	0	I	I	—	0	I	I	I	5
9a A. J. Butcher (Wolverhampton)	0	0	0	$\frac{1}{2}$	I	0	0	I	—	$\frac{1}{2}$	0	I	4
9b L. Prins (Holland)	0	0	I	0	$\frac{1}{2}$	0	0	0	$\frac{1}{2}$	—	I	I	4
11 V. Ivanoff (Luton)	0	0	0	0	0	0	$\frac{1}{2}$	0	I	0	—	I	2 $\frac{1}{2}$
12 F. E. A. Kitto (Cambridge) ..	0	0	I	0	0	0	$\frac{1}{2}$	0	0	0	0	—	1 $\frac{1}{2}$

Переходящий золотой кубок ФИДЕ за первенство мира по шахматам среди женщин

Titulní obálka knihy J. Bykovové – putovní zlatý pohár FIDE mistrovství světa žen